

рожевуваті. Плоди в даній родині представлені сім'янками, здебільшого — двосім'янками, різних форм та кольорів. Досліджені представники родини зонтичних представлені криптофітами та гемікриптофітами; більша частина з яких є мезотрофами по відношенню до ґрунту, по відношенню до вологи — мезофітами, світлолюбивими — по відношенню до світла.

Література

1. Григора І. М. Ботаніка. Навчальний посібник для аграрних університетів / І. М. Григора, С. І. Шабарова, І. М. Алейніков. — К. : Фітосоціоцентр, 2000. — 196 с.
2. Комарова В. Л. Растительные ресурсы СССР : Цветковые растения, их химический состав, использование; Семейство *Asteraceae* — *Compositae* / В. Л. Комарова. — СПб. : Наука, 1993. — 352 с.
3. Мороз І. В. Ботаніка з основами екології / І. В. Мороз, Б. К. Гришко-Богменко. — К. : Вища школа, 1994. — 240 с.
4. Морозюк С. С. Трав'янисті рослини / С. С. Морозюк, В. В. Протопопова. — К. : Радянська школа, 1986. — 160 с.
5. Носаль І. М. Від рослини до людини / І. М. Носаль. — К.: ВЕСЕЛКА, 1995. — 629 с.

БІОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ КЕРМЕКА ЗАМШЕВОГО (*LIMONIUM TOMENTELLUM* (BOISS.) KUNTZE) ОКОЛИЦЬ С. ПОТОКИ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Орлова Л.Д., Котелевська А.О.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Розвиток геоботаніки на сучасному етапі продовжує стверджувати цінність кількісного аналізу при вивченні рослин. Спостерігається тенденція до застосування таких методів для вирішення проблем морфології та систематики рослин. Сучасна біометрія передбачає планування спостережень та статистичну обробку їх результатів [2, 5].

На особливості біологічних об'єктів в плані зміни їх морфології, фізіології, біохімії та генетики впливають екологічні фактори. Розвиток біології як науки неможливий без урахування характеру таких змін, виявлення зовнішніх причин, що їх обумовлюють, визначення ступеню і напрямку цих змін. Це можливо лише за умови відповідних досліджень біологічних об'єктів шляхом вимірювання певних морфологічних ознак або особливостей фізіологічних і біохімічних процесів. Окремі частини (елементи) біологічних об'єктів, які можуть бути визначені шляхом вимірювання або співставлення, доцільно характеризувати як біометричні елементи. Співставлення математично описаних конкретних біологічних об'єктів дає підставу для фіксації змін, що відбулися під впливом тієї або іншої екологічної ситуації. Одночасно, порівняння тих чи інших ознак і властивостей окремих організмів в ідентичних умовах оточуючого середовища під час онтогенезу, дозволяє визначити окремі особливості в морфологічній будові, характері фізіологічних і біохімічних процесів, що обумовлені їх внутрішнім, тобто генетичним, різноманіттям. Але забезпечення правомірності (обґрунтованості) такого біометричного співставлення є досить складним завданням. Внаслідок наведених причин, як в рослинному так і в тваринному світі не можна знайти двох абсолютно однакових організмів. Більш того, не існує однакових за біометричними характеристиками навіть двох морфологічних елементів живих організмів [2].

Нами були проведені дослідження на лучних фітоценозах околиць с. Потокі Кременчуцького району Полтавської області. Об'єктом нашого вивчення був кермек замшевий (*Limonium tomentellum* (Boiss.) Kuntze). Для

оцінки життєвого стану, впливу умов середовища, насінневої продуктивності та розмноження виду нами проведені біометричні проміри за допомогою лінійки. Ми визначали довжину, ширину, кількість стебла, листків та квіток рослини.

Стебло у кермека квітконосне, багаточленне, розгалужене майже до основи, часто з дуже вкороченими нижніми гілками, більшою мірою опушені коротенькими, 0,1-0,2 завдовжки, волосками. З великими коричневими перетинчастими, з країв півчастими лусками довгасто яйцевидно-ланцетної форми, які представлені видозміненими листками, позбавлені хлорофіла. Згідно результатів наших досліджень середня довжина стебла кермека замшевого становить $49 \pm 27,2$ см. Максимальна довжина — 73 см, а мінімальна 31 см. Ширина стебла досліджуваного виду коливається в межах 0,1-0,2 см. Вид має одне стебло, але іноді трапляються й по два на одну особину.

Всі листки кермека замшевого прикореневі, багаточисельні, яйцевидні чи еліптичні, світло-зелені або сизувато-зелені, з широкими плоскими черешками, до основи звужені, з невиразно виявленими плоскими крилатим черешком або майже сидячі, на верхівці закруглені, рідше коротко загострені, закінчені коротеньким тонким вістрям, шкірясті, звичайно товсті, рідко порівняно тоненькі, з обох сторін опушені дрібними, до 0,1 мм завдовжки, волосками, нерідко голі чи майже голі, без помітних крапчастих залозок, але нерідко засіяні дрібними горбочками. Кількість листків у кожній рослині різна. Найменша кількість, яку ми зустрічали 4 листки на рослину, а найбільша — 10. У більшості рослин довжина листової пластинки коливається від 10 до 20 см, а ширина від 4 до 8 см.

Спільне суцвіття вузьке або не дуже широке, з головними гілками, спрямованими скоса вгору, кінцеві гілочки суцвіття майже прямі або лише трохи зігнуті, здебільшого в коротких густих дворядних колосах, скупчених на верхівці стебла та головних гілок, іноді колоси довші, однорядні й рідкуваті, з дещо розсунутими колосками. Покривний листок колоска на верхівці стягнутий в дрібне вістря.

Згідно наших досліджень, квітки кермека замшевого дрібні до 0,5-0,7 см у діаметрі. Кількість квіток на одній особині коливається від 320 до 780, такі ж дані мають і плоди рослини. Забарвлення пелюсток синьо-фіолетове, а чашечки блідо-фіолетове. Плід сухий, довгастий, на верхівці потовщений, односім'яний, розкривається стулками, має оберненояйцевидну форму.

Кількість насіння кермеку замшевого відповідає кількості квіток у рослині. Має сплюснуто-веретеновидну форму, коричневе забарвлення, легко переноситься вітром.

У літературі досліджені нами морфометричні параметри виду характеризуються дещо іншими показниками. За Л. Н. Верещагіним [1] висота стебла виду разом із суцвіттям сягає від 30 до 80 см. Ширина листової пластинки від 4 до 12 см, а довжина від 7 до 27 см. Квіти з блідно-фіолетовими чи білуватими чашечками та синьо-фіолетовими пелюстками зібрані в щільні короткі колоски, по 2-3 в кожному. Оцвіттина подвійна. Крім квіток, в колосках є лускаті приквітки, які оточують 2-3(4)-квіткові колоски: один зовнішній і по одному на кожну квітку внутрішніх, при цьому внутрішній приквіток частково обхвачує всі квітки. Чашечка довжиною 3,5-5 мм, оберненоконічна, опушена; відгин шириною близько 1,5 мм, з десятьма дрібними трикутними лопатями і ще дрібнішими проміжними лопатями.

За «Определителем ...» [3] висота стебла рослини сягає до 75 см. Кількість зелених листків від 1 до 4, з довжиною до 23 см, а шириною до 12 см. Квітковий пагін багато численний (7-20), квітки дрібні, по 2-3 в кожному з колосків. Чашечка має 5-10 зубців, 3-3,7 мм.

За «Флорою УРСР» [6] квітконосні стебла виду поодинокі, рідше в кіль-

кості двох, 30-80 см завдовжки, 2-5 мм у діаметрі. Прикореневі листки 3,5 — 25 (40) см завдовжки, 1,5 — 9 (12) см завширшки (довжина листка звичайно в 2-3 рази перевищує його ширину). Квіткові колоски (1) 2 — 3, завдовжки (3,5) 4 — 6 мм. Покривний листок колоска яйцевидно-ланцетний, (1,2) 1,5 — 2,5 мм завдовжки. Зовнішній приквіток в обрисі яйцевидний, (1,5) 1,7 — 2,5 мм завдовжки. Внутрішній перший приквіток широко еліптичний, (2,6) 2,8 — 4,5 мм завдовжки, і 0,5 1,0 мм завширшки. Чашечка вузько-ліjkовидна 4 — 5,5 мм завдовжки, а з закруглено-трилопатовими лопатями 0,3 — 0,4 мм завдовжки. Віночок у два рази довший за чашечку. Плодик довгастий, з чотирма товстенькими вузькими крильцями, \pm 3 мм завдовжки, насінина близько 2,5 мм завдовжки і 1,0 мм завширшки.

Отже, порівнявши отримані дані в ході дослідження з наведеними в літературі ми дійшли висновку, що більшість досліджуваних нами рослин кермеку замшевого мають середні показники вегетативних та генеративних органів.

Література

1. Верещагин Л.Н Атлас травянистых растений / Л.Н. Верещагин. — К.: Юнивест Маркетинг, 2000. — 352с.
2. Калінін М.І. Біометрія : підручник для студентів вузів біологічних і екологічних напрямків / М.І Калінін., В.В. Єлісеєв. — Миколаїв : Вид-во МФ НАУКМА, 2000. — 204 с.
3. Определитель высших растений Украины / Д.Н. Доброчаева, М.И. Котов, Ю.Н. Прокудин и др. — К. : Наук. думка, 1987. — 548 с.
4. Рокицкий П.Ф. Биологическая статистика / П.Ф. Рокицкий. — Минск: Вышэйшая школа, 1973. — 320 с.
5. Флора УРСР. — К. : Видавництво АН УРСР. — 1957. — Т. VIII. — С. 156-159.

ДЕКОРАТИВНІ ВЛАСТИВОСТІ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ

Оніпко В.В., Світлична А.І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Овочеві відіграють важливу роль в озелененні та квітково-декоративному оформленні. Вони дозволяють не просто створити гарний город, а справжній овочевий оазис. Для цього розглянемо, де краще розмістити рослини на ділянці, гармонічно вписавши їх в ті чи інші елементи озеленення, як їх поєднувати з іншими культурами, які види та сорти використовувати для створення максимально декоративного ефекту.

Кавун звичайний. Дякуючи його красивим, різьбленим листкам, рідко розташованим на стеблі, утворює легку, ажурну, сизо-зелену драпіровку, прикрашеними жовтими вкрапленнями квіток. Найбільшою декоративністю володіє в період плодоношення з домінуючими гігантами-плодами. Рекомендується для вертикального озеленення (довгоплетисті), при цьому плоди поміщають в сітки і підв'язують до опори; високих грядок (коротко плетисті та кущові сорти).

Баклажан. Зовнішній вигляд рослини дозволяє порівняти його з маленьким екзотичним деревом, прикрашеним своєрідними зірочками квітів і важкими крупними, нерідко звисаючими до землі, плодами. Через це дуже важко підшукати йому достойне місце в композиції. Благородний в своїх темних, фіолетових тонах, він приречений до самотності в городньому партнерстві. Тому на партерному городі рекомендується висаджувати на окремій грядці південної експозиції або на високій грядці. Високорослі сорти з багато чис-